

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov sa predkladá z cieľom uloženia povinností týkajúcich sa uskladňovania plynu v zásobníkoch. Návrh zákona reaguje na možné riziká pri dodávke plynu z tretích krajín ako aj na iniciatívu Európskej komisie, ktorá bola pripravená s cieľom zvýšiť bezpečnosť dodávok plynu.

Európska komisia predstavila 23. marca 2022 návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1938 o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávok plynu a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 715/2009 o podmienkach prístupu do prepravných sietí pre zemný plyn (ďalej len „nariadenie o skladovaní plynu“). Dňa 30. júna 2022 bolo v Úradnom vestníku Európskej únie publikované nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/1032 z 29. júna 2022, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2017/1938 a (ES) č. 715/2009, pokiaľ ide o uskladňovanie plynu (Ú. v. EÚ L 173, 30.6.2022).

Cieľom uvedeného nariadenia je zabezpečiť naplnenie zásobníkov plynu v Európskej únii pre zimu 2022/2023 na úrovni 80 %, pričom v ďalších rokoch sa počíta s naplnením na 90 %. Nariadenie vzniklo na základe skúseností zo zimy 2021/2022, kedy na jej začiatku bol zaznamenaný relatívne nízky objem uskladneného plynu v zásobníkoch členských štátov Európskej únie v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami. V spojení s rekordnými cenami plynu na trhu a vývojom situácie medzi Ruskou federáciou a Ukrajinou vznikla napätá situácia v zásobovaní plynom. Vzhľadom na nutnosť dostatočnej prípravy na zimné obdobie vyzvala Európska komisia členské štáty na prijatie opatrení ešte pred vstupom nariadenia do platnosti.

Nariadenie Európskej únie rieši aj problematiku členských štátov, ktoré nedisponujú zásobníkmi alebo nedisponujú dostatočnou uskladňovacou kapacitou. Pre tieto štáty zavádza povinnosť zabezpečiť uskladnenie plynu v zásobníkoch iných členských štátov využitím mechanizmu rozdelenia zaťaženia. Povinnosť skladovania je zároveň obmedzená kapacitou zásobníkov a v prípade členských štátov s kapacitami zásobníkov výrazne presahujúcimi objemy plynu potrebné na zabezpečenie dodávok počas zimného obdobia, medzi ktoré sa radí aj Slovenská republika, by povinný objem plynu v zásobníkoch nemal prekročiť 35 % ich priemernej ročnej spotreby za posledných päť rokov.

Nariadenie tiež zavádza trajektórie plnenia, ktoré by mali zabezpečiť, aby sa z technického hľadiska k požadovanému dátumu (1. december daného roka) podarilo dosiahnuť objem plynu v zásobníkoch a tiež zabezpečiť, aby aj počas ďalších mesiacov nasledujúceho roka (január-marec) neklesol objem plynu v zásobníkoch spôsobom, ktorý by mohol mať negatívny vplyv na bezpečnosť dodávok.

Po konzultácii Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky s relevantnými subjektmi, predovšetkým plynárenským dispečingom a prevádzkovateľmi zásobníkov na území Slovenskej republiky bolo určené minimálne množstvo plynu, ktoré je potrebné uskladniť v deň najväčšej potreby uskladnenia, t. j. 1. novembra v zásobníkoch na území Slovenskej republiky, potrebné na krytie sezónnej nerovnomernosti spotreby odberateľov na území Slovenskej republiky a spotreby odberateľov vyňatých z regulácie podľa odberových stupňov. Tento objem predstavuje 1,25 mld. m³ (ďalej len „celková skladovacia povinnosť“) a predstavuje t.j. približne 25% ročnej spotreby Slovenskej republiky. Spolu s plynom v zásobníkoch, ktorý je využívaný na vyvažovanie siete a s plynom využívaným na obchodné

účely (nie na predaj koncovým odberateľom) umožní dosiahnutie úrovne zásob plynu požadovanej nariadením o skladovaní plynu.

Každý dodávateľ plynu (užívateľ distribučnej siete), ktorý je držiteľom povolenia na podnikanie pre dodávku plynu vydaným Úradom pre reguláciu sieťových odvetví Slovenskej republiky, má povinnosť uskladniť v zásobníkoch plynu na vymedzenom území množstvo plynu, vypočítané ako súčin jeho trhového podielu za predchádzajúci rok a celkovej skladovacej povinnosti.

Zákon o energetike v súčasnosti vytvára právny rámec pre podnikanie v energetických odvetviach, ustanovuje práva a povinnosti jednotlivých účastníkov trhu s elektrinou a s plynom a pravidlá pre výkon štátnej správy v energetike. Cenovú a vecnú reguláciu v odvetví elektroenergetiky a plynárenstva upravuje zákon o regulácii v sieťových odvetviach, ktorý ďalej vymedzuje postavenie a pôsobnosť Úradu pre reguláciu sieťových odvetví ako jediného a samostatného regulátora pre sieťové odvetvia a povinnosti regulovaných subjektov.

Návrh novely zákona č. 251/2012 Z. z. prináša tieto zmeny:

- právnu úpravu skladovacej povinnosti – uskladnenie určeného množstva plynu v zásobníkoch na vymedzenom území príslušnými účastníkmi trhu s plynom,
- právnu úpravu výkonu kontroly nad skladovacou povinnosťou,
- právnu úpravu sankcií pre prípad neplnenia skladovacej povinnosti.

Prevádzkovateľ distribučnej siete, ktorý na základe rozhodnutia Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky plní úlohy plynárenského dispečingu na vymedzenom území, oznámi každému dodávateľovi plynu a tiež prevádzkovateľovi zásobníka vypočítanú skladovaciu povinnosť.

Prevádzkovateľ zásobníka je povinný v určenej lehote zverejniť uskladňovaciu kapacitu dostupnú pre dodávateľa na splnenie skladovacej povinnosti.

Dodávateľ je povinný prevádzkovateľa zásobníka požiadať o pridelenie uskladňovacej kapacity pre potreby zabezpečenia skladovacej povinnosti za regulovanú cenu a uzatvoriť zmluvu o prístupe do zásobníka a uskladňovaní plynu alebo o vyčlenenie časti pracovného objemu na zabezpečenie svojej skladovacej povinnosti zo zmluvy o prístupe do zásobníka a uskladňovaní plynu uzatvorenej pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona a uzatvoriť dodatok k zmluve o prístupe do zásobníka a uskladňovaní plynu v súlade s týmto zákonom. Vyčleniť časť pracovného objemu na zabezpečenie skladovacej povinnosti je možné aj postupným navyšovaním pracovného objemu podľa kontrolných bodov dohodnutým v dodatku k zmluve o prístupe do zásobníka a uskladňovaní plynu.

Prevádzkovateľ zásobníka je povinný evidovať plyn pre potreby zabezpečenia skladovacej povinnosti pre jednotlivých dodávateľov plynu na osobitných účtoch. Dodávateľ plynu je oprávnený ťažiť uskladnený plyn, ktorým zabezpečuje plnenie skladovacej povinnosti len s výstupom do distribučnej siete pre potreby dodávky koncovému odberateľovi plynu na vymedzenom území.

Prevádzkovateľ zásobníka je povinný po každom kontrolnom bode informovať plynárenský dispečing, úrad a ministerstvo o množstve plynu uskladneného pre potreby skladovacej povinnosti v členení podľa jednotlivých dodávateľov plynu k danému kontrolnému bodu. Plynárenský dispečing vyhodnocuje plnenie kontrolných bodov.

Návrh novely zákona č. 250/2012 Z. z. prináša tieto zmeny:

- rozšírenie cenovej regulácie v plynárenstve pre plnenie skladovacej povinnosti,
- spôsob vykonávania cenovej regulácie pre prístup do zásobníka v súvislosti so skladovacou povinnosťou.

Návrh zákona bude mať pozitívny aj negatívny vplyv na podnikateľské prostredie. Návrh zákona nepredpokladá vplyv na rozpočet verejnej správ, na životné prostredie, na informatizáciu spoločnosti, na služby verejnej správy pre občana, sociálne vplyvy, ani vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu. Očakáva sa vplyv navrhovaných opatrení na podnikateľské prostredie celkovo, uskladnenie plynu na zimné obdobie zvýši celkovú úroveň bezpečnosti dodávok plynu v rámci Slovenskej republiky, predpokladá sa vplyv na flexibilitu na trhu ako aj na celkové zníženie miery neistoty pokiaľ ide o zásobovanie trhu plynom.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, so zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom EÚ.

Účinnosť návrhu zákona sa navrhuje 1. decembra 2022.

Dôvodová správa

B. Osobitná časť

K Čl. I

K bodom 1 a 2 (§ 15)

V súčasnosti sa využíva dohodnutý prístup k zásobníkom. Vzhľadom na uloženie skladovacej povinnosti pre príslušných účastníkov trhu sa pristupuje k zavedeniu regulovaného prístupu k zásobníkom.

K bodu 3 (§21)

Ustanovuje sa poplatok, ktorý má zabezpečiť dodržiavanie ustanovených obmedzujúcich opatrení v plynárenstve dotknutými účastníkmi trhu s plynom. Výnos z týchto poplatkov by mal prispieť k zvýšeniu štandardu bezpečnosti dodávok plynu pre domácnosti.

Upravuje sa použitie plynu, ktorý bude mať dodávateľ plynu k dispozícii v prípade vyhlásenia obmedzujúcich opatrení v plynárenstve.

Ustanovuje sa možnosť pre účastníkov trhu uskladniť plyn na účel riešenia krízovej situácie. Zároveň sa ustanovuje, odkedy sa čerpanie plynu pre dotknutého účastníka riadi všeobecne záväzným právnym predpisom.

K bodu 4 (§22)

Vzhľadom na rozšírenie možnosti dodávky plynu na vymedzené územie zo zahraničia sa možnosť využitia cezhraničných kapacít pre zabezpečenie štandardu bezpečnosti dodávok plynu zvyšuje na 50%.

K bodu 5 (§ 22a)

V odseku 1 sa ukladá povinnosť uskladňovať plyn v zásobníkoch plynu na vymedzenom území pre určených účastníkov trhu s plynom. Ustanovuje sa postup výpočtu množstva uskladneného plynu. Ustanovuje sa postup určenia skladovacej povinnosti pre nových dodávateľov plynu na trhu.

Podľa odseku 2 sa ustanovuje lehota na splnenie skladovacej povinnosti. Ustanovujú sa kontrolné body, v ktorých musí dotknutý účastník trhu s plynom zabezpečiť uskladnenie požadovaného množstva plynu. V súvislosti s možnosťou zmeny dodávateľa je ustanovený postup pokiaľ ide o skladovaciu povinnosť.

V odseku 3 sa ustanovuje spôsob určenia celkovej skladovacej povinnosti. Jej celková výška zodpovedá zabezpečeniu sezónnej nerovnomernosti na území Slovenskej republiky.

V odseku 4 sa ustanovuje lehota na oznámenie veľkosti skladovacej kapacity príslušným účastníkom trhu s plynom. Ustanovuje sa tiež postup pre prípad, že účastník trhu nesúhlasí s výpočtom skladovacej povinnosti.

Odsek 5 zavádza lehotu na zverejnenie príslušných informácií týkajúcich sa skladovacej povinnosti. Ustanovuje sa povinnosť vyčlenenia uskladňovacej kapacity zo strany prevádzkovateľa zásobníka.

V odseku 6 sa ustanovuje povinnosť a lehoty príslušných účastníkov trhu s plynom v súvislosti so skladovacou povinnosťou.

Pre prevádzkovateľa zásobníka sa v odseku 7 ustanovuje povinnosť týkajúca sa skladovacej povinnosti, pokiaľ ide o evidenciu a poskytovanie príslušných informácií. S cieľom zaistiť dostupnosť plynu na vymedzenom území sa upravuje povinnosť ťažby plynu len s výstupom do distribučnej siete pre potreby dodávky plynu na vymedzenom území.

Ukladajú sa tiež informačné povinnosti plynárenského dispečingu týkajúce sa množstva uskladneného plynu k príslušnému kontrolnému bodu s cieľom zabezpečiť dostupnosť informácií o plnení skladovacej povinnosti pre ministerstvo a úrad.

V odseku 8 sa ukladá povinnosť a lehota pre prevádzkovateľa distribučnej siete, ktorá je pripojená do prepravnej siete, oznámiť plynárenskému dispečingu potrebné údaje na určenie skladovacej povinnosti.

Ustanovuje sa pre účastníkov trhu s plynom možnosť preniesť zodpovednosť v súvislosti so skladovacou povinnosťou. Ustanovenie má cieľ umožniť splnenie skladovacej povinnosti aj na základe zmluvného zabezpečenia.

Vzhľadom na vzniknuté náklady, ktoré súvisia so skladovacou povinnosťou sa v odseku 10 ustanovuje postup pokiaľ ide o zohľadnenie týchto nákladov.

K bodu 6 (§ 69)

Nakoľko informácie o dodávke plynu sú dôležité z pohľadu bezpečnosti dodávky plynu, navrhuje sa informácie predkladať aj ministerstvu ako zodpovednému orgánu pre oblasť dodávky plynu.

K bodu 7 (§ 88)

Ustanovuje sa právomoc na vykonanie kontroly dodržiavania správnosti zaradenia odberateľov plynu v súvislosti s obmedzujúcimi opatreniami v plynárenstve.

K bodu 8 (§ 90)

Upravuje sa právomoc úradu na výkon kontroly nad dodržiavaním jednotlivých povinností, pričom sa dopĺňa skladovacia povinnosť podľa § 22a.

K bodu 9 a 10 (§ 91)

Na základe novoustanovenej právomoci na výkon kontroly je nevyhnutné ustanoviť aj sankciu za porušenie povinnosti odstrániť zistené nedostatky.

Ustanovuje sa právomoc úradu uložiť pokutu pre prípad nesplnenia povinnosti ako aj jej výška.

K bodu 11 (§ 96i)

Určuje sa spôsob preukazovania údajov o zabezpečenom množstve plynu pre obdobie od 1. novembra 2022 do 31. marca 2023.

Vzhľadom na obdobie, kedy právny predpis pripravuje, sa ustanovuje uplatňovanie povinností podľa § 22a.

S cieľom postupného zavádzania plnej skladovacej povinnosti je v období 1. apríla 2023 do 31. marca 2024 celková skladovacia povinnosť znížená na polovicu.

K bodu 12 (príloha č. 1a)

V prílohe č. 1a sa ustanovuje rozsah zabezpečenia splnenia skladovacej povinnosti k jednotlivým priebežným kontrolným bodom na nasledujúce roky pre obdobie od 1. apríla do 31. marca.

K Čl. II

K bodu 1 (§ 2)

Cieľom uvedenej úpravy je poskytnutie ochrany cenovou reguláciou prostredníctvom Úradu pre reguláciu sieťových odvetví aj nájomníkom obecných nájomných bytov, ktoré sú využívané na účel sociálneho bývania.

K bodu 2 (§ 9)

V súvislosti s certifikáciou prevádzkovateľov zásobníkov, ktorá sa zaviedla nariadením EÚ 2022/1032, sa ustanovuje právomoc rozhodnúť v predmetnej veci.

K bodu 3 (§ 9)

Ustanovuje sa postup úradu v prípade podania námietky určeným účastníkom trhu voči výpočtu skladovacej povinnosti.

K bodu 4 (§ 11)

Dopĺňa sa cenová regulácia v plynárenstve, ktorá upravuje prístup do zásobníka v súvislosti so skladovacou povinnosťou.

K bodu 5 (§ 12)

Dopĺňa sa spôsob vykonávania cenovej regulácie v súvislosti so zavedením skladovacej povinnosti.

K bodu 6 (§ 14)

Dopĺňa sa povinnosť a lehota regulovaného subjektu na predloženie cenového návrhu.

K bodu 7 (§ 14)

Legislatívno-technická úprava, ktorá súvisí s ustanovením spôsobu vykonávania cenovej regulácie.

K bodu 8 (§ 45j)

Podľa prechodného ustanovenia sa ustanovuje postup úradu v súvislosti s určením ceny za prístup do zásobníka, ako aj lehota pre jej určenie, pre obdobie od 1. apríla 2023 do 31. marca 2024.

Ukladá sa povinnosť prevádzkovateľov zásobníkov týkajúca sa podania cenového návrhu.

K Čl. III

Vzhľadom na dĺžku legislatívneho procesu sa dátum účinnosti zákona navrhuje od 1. decembra 2022.